

มุมมอง จากแดนไกล

กมลศักดิ์ สุระดม

เมื่อ

หลายปีก่อนผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยือน นิวซีแลนด์ ประเทศที่ได้สมญานามว่ามีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งการเดินทางในครั้งนั้น ได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมเขื่อนอุทยานแห่งชาติฟยอร์ดแลนด์ซึ่งอยู่ในบริเวณที่เกาะใต้ของประเทศ อุทยานแห่งชาติดังกล่าวได้ขึ้นชื่อว่าเป็นหนึ่งในอุทยานแห่งชาติที่ใหญ่ที่สุดของโลก และที่สำคัญคืออุทยานแห่งนี้ได้คงธรรมชาติเหมือนสมัยบรรพกาลของโลกอย่างแท้จริง ซึ่งมีเนื้อที่มากถึง 1,212,000 เฮกเตอร์ (1 เฮกเตอร์ เท่ากับ 6 ไร่ 1 งาน) ผู้อ่านก็ลองคำนวณพื้นที่อันกว้างใหญ่สมบูรณ์เอาเองว่าขนาดไหน ผู้เขียนจำได้แม่นว่า วันนั้นเมื่อได้ยืนอยู่บนทางหลวงเส้นหนึ่งแล้ว ได้มองผ่านเทือกเขาที่สลับซับซ้อนอยู่นั้น ไปไม้ของผืนป่าที่เห็นคล้ายกับแพรวไหมสีเขียววิลิศมาหราไม่ผิด ทั้งความทึบของป่าความสมบูรณ์ของไม้นานาพันธุ์และความงดงามของผืนป่า ทำให้ประทับใจจากการได้พบเห็น เป็นอย่างมาก จากที่กล่าวมานั้นพอจะบ่งบอกได้ถึงวิถีของชาวกีวีหรือชาวนิวซีแลนด์ได้เป็นอย่างดี วันนี้ถือโอกาสดีที่วารสาร

ทางรอดมนุษยชาติ

ความร่วมมือของชุมชนบนผืนป่า
สัมภาษณ์ Mr. Duncan Mcloed

คนสหกรณ์ ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ชาวนิวซีแลนด์ ท่านหนึ่งหลังจากเขาเรียนจบมหาวิทยาลัยแมสเซ่ ประเทศนิวซีแลนด์แล้ว เขาได้ทำงานเกี่ยวกับการจัดการป่าและได้ทุ่มเทให้กับการทำงาน ด้านการอนุรักษ์ป่าในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเกือบ 10 ปี เขาคือคุณ ดันแคน แมคคลอด (Mr. Duncan Mcloed) ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ที่ ศูนย์ฝึกอบรมวณศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (RECOFTC) สำนักงานประเทศไทย วันนี้เขาจะ มาให้ความเห็นในเรื่องราว ดี ๆ ของความร่วมมือของชุมชนกับป่า ในมุมมองของความร่วมมือในการทำงานจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของเขา

กมลศักดิ์

คุณคิดอย่างไร เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าชุมชนนั้นสามารถจัดการป่าไม่ได้ดี

ต้นแคน

ตามแนวคิดของผมเชื่อแบบนั้น จะเห็นได้จากในหลายพื้นที่ของโลก ชุมชนในพื้นที่ของป่าจะเป็นผู้กำหนด และหาวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการจัดการเพื่อความยั่งยืน แต่สิ่งที่สำคัญก็คือป่าก็ต้องการการจัดการที่ดีด้วย ถ้าปราศจากสิ่งนี้แล้วไม่ว่าจะเป็นคนในป่าชุมชนเอง องค์กรต่างๆ หรือบริษัทที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับป่าชุมชนอยู่ของป่านั้น หากมีการใช้ป่าเพื่อเก็บเกี่ยวประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงการจัดการที่ดี ไม่มีการมองถึงความยั่งยืนในอนาคต หากคิดให้ดีสิ่งเหล่านี้จะหมายถึง ผู้ใช้ประโยชน์จากป่าได้ไปละเมิดทรัพยากรเหล่านั้น ซึ่งเมื่อนานวันเข้าก็จะกลายเป็นความวิनाศและการหายไปของผืนป่า

กมลศักดิ์

คุณมีความเห็นอย่างไรจากประสบการณ์ของคุณต่องานที่คุณทำอยู่ ปัจจุบันในแถบเอเชีย

ต้นแคน

สิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วในเอเชีย นั้น ในบางทศวรรษที่ผ่านมาคือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การที่ป่าถูกทำลายไปมาก ปัญหาความยากจนของประชากร ปัญหาจากการขยายพื้นที่ทำการเกษตร ปัญหาต่อเนื่องมาจากการขยายตัวทางโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาการคอร์รัปชั่นและความโลภของมนุษย์ นอกจากนี้คือ ปัญหาที่เกิดจากการขาดการจัดการป่าที่ดีพอ สิ่งเหล่านี้ได้มีความผสมผสานที่เป็นอันตรายต่อผืนป่าอย่างมาก และได้เป็นเหตุให้ผืนป่านั้นลดน้อยลงไปมาก แต่ขณะเดียวกันป่าที่หายไปก็ไม่ได้มีการสร้างป่าใหม่เพื่อเป็นการทดแทนสิ่งที่หายไป ปัญหาเหล่านี้มีลักษณะเช่นเดียว

กับในแถบยุโรปรวมถึงประเทศนิวซีแลนด์เอง ป่าดั้งเดิมนั้นได้ถูกทำลายหายไปมากถึงร้อยละ 80 เมื่อเทียบกับป่าที่เหลือในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีสำหรับสิ่งเหล่านี้ ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาเหมือนกันในหลายประเทศ

สิ่งที่หวังนั้นก็คือการปลูกป่าทดแทนให้มากที่สุด แต่ทางเลือกที่เหมาะสมคือ การจัดการป่าเพื่อให้มีคุณค่าเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ต่างหาก ซึ่งเรื่องเหล่านี้ จะเกี่ยวข้องกับประชากรหลายล้านคนในพื้นที่แห่งนี้ (หมายถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) การจัดการป่าไม้นี้แต่ละระุ่นมีความสำคัญมาก เพราะการจัดการไม่ได้หมายถึงการจัดการแต่เพียงป่าไม้เท่านั้นแต่ยังรวมถึง การมีแหล่งอาหาร การจัดการกับช่วงเวลาของการใช้ไม้ การเป็นต้นแหล่งของน้ำ การเป็นอาหารของสัตว์ รวมถึงการเป็นสมุนไพรอีกด้วย ดังนั้นชุมชนในผืนป่าจึงจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และรวมถึง

การมีทัศนคติที่เกี่ยวข้องต่อสิ่งเหล่านี้ เนื่องจากป่านั้นสามารถให้ชุมชนได้เก็บเกี่ยวอาหาร เพื่อประทังเอาตัวรอดได้ในยามที่ยากจน นอกจากนี้ก็คือเมื่อป่าถูกทำลายไปแล้วสิ่งที่กล่าวมานั้นอาจจะสูญหายไปตลอดกาล เนื่องจากจะมีแต่การปลูกพืชหรือมีแต่หญ้ามาแทนที่ของป่า แม้ในปัจจุบันก็ยังมีคนจำนวนน้อยที่รู้จักว่าสุขภาพที่ดีของผืนป่าเป็นเช่นไร

กมลศักดิ์

นั่นคุณกำลังจะหมายถึงความสำคัญของป่านั้นมีมิติที่เชื่อมโยงต่อสิ่งอื่นๆ ใช่มั้ย

ต้นแคน

ใช่แล้ว ผมจะขอยกตัวอย่างเช่น วิกฤตที่เกิดจากภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน ป่าไม้ได้มีส่วนช่วยในการซึมซับคาร์บอนไดออกไซด์ไว้ ซึ่งวันนี้โลกมีสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก และหากถามว่าทำไมชุมชนท้องถิ่นนั้นจำเป็นต้องมีการจัดการป่าไม้ให้ดีที่สุด คำตอบง่ายๆ ก็คือก็เขาเป็นผู้สูญเสียหลาย ๆ สิ่งจากการใช้ประโยชน์ของป่าไปมากที่สุด ดังนั้นเขาควรระวังในสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นซะแล้วหันมาใช้ความพยายามในด้านของการใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่เพื่อทำงานและช่วยกันในการจัดการป่าและการป้องกันป่าโดยไม่เพียงแต่ป้องกันป่าเท่านั้นเพราะเขาเหล่านั้นจะได้ผลดีจากป่าอีกคุณูปการ หากทำได้ถือเป็นการเตรียมการไว้สำหรับอนาคตของคนรุ่นต่อไปอีกด้วย เราจะเห็นได้ว่าการจัดการที่ดีนั้นจะทำให้เกิดประโยชน์จากรุ่นสู่รุ่นของคนในชุมชนป่าและสังคม

กมลศักดิ์

ขอให้ลองยกตัวอย่างประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากประสบการณ์หน่อยครับ

ต้นแคน

จากหลักฐานในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยในด้านมีการจัดการป่า มีการปรับปรุงสภาพป่า และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่านั้น ตัวอย่างเช่น ในประเทศเนปาลกลุ่มชนผู้อยู่เขตของป่าสามารถสร้างรายได้จากทรัพยากรป่าเหล่านั้นมากกว่า 10 ล้านดอลลาร์ในแต่ละปีมากกว่าเงินที่รัฐบาลให้มาบำรุงรักษาป่าในแต่ละปีชุมชนเหล่านั้น มีการสร้างรายได้

ด้วยตัวของพวกเขาเอง และสร้างสิ่งต่างๆ ด้วยพวกเขาเอง ซึ่งสิ่งที่เขาสร้างล้วนแต่มาส่งเสริมชุมชนได้แก่ โรงเรียน ศูนย์ดูแลสุขภาพ คลองส่งน้ำ และถนนที่จำเป็น โดยไม่ต้องทำลายป่าจะเห็นได้ว่าเป็น ประสิทธิภาพของการจัดการป่าที่ดี หรือแม้แต่ชุมชนบ้านเปร็ดใน ต.ห้วยน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด ก็มีการดูแลสุขภาพป่าชายเลนที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศและของโลก นี่ถือ เป็นการจัดการที่ดีของชุมชนเอง จะเห็นได้ว่าความอุดมสมบูรณ์เหล่านี้ได้นำพาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco Tourism) ของชุมชนบ้านเปร็ดในอีกด้วย

กมลศักดิ์

คุณได้มองในภาพรวมของการจัดการผืนป่าอย่างไรบ้าง

ต้นแคน

ป่าชุมชนมีการเติบโตเพิ่มขึ้นทั้งในภูมิภาคเอเชียและโดยรวมของโลกในปัจจุบัน สำหรับในเอเชียนั้นมีอยู่ถึง 25 ล้านเฮกเตอร์ และทั้งโลกประมาณ 400 ล้านเฮกเตอร์ ซึ่งมีการจัดการ โดยชุมชนเหล่านั้นเอง นี่ถือตัวอย่างหนึ่งของการกระจายอำนาจไปยังป่าชุมชนเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะการมีวิธีการที่มากเกินไปมักล้มเหลว อย่างไรก็ตามการลดปัญหาความยากจน เป็นเป้าหมายของทุกประเทศทั่วโลก ขณะเดียวกันการจัดการป่าที่ดีก็จะช่วยลดปัญหาความยากจนได้เช่นกัน

กมลศักดิ์

ได้มองเห็นภาพชัดเจนมากขึ้นเยอะเลยจากการสัมภาษณ์คุณต้นแคนในวันนี้ ต้องขอขอบคุณมากสำหรับการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ ท้ายนี้มิอะไรจะฝากถึงผู้อ่าน คนสทกรณใหม่ครับ

ต้นแคน

ป่าก็คือมือที่จะมาช่วยชุมชนได้ดีที่สุด ถ้ามีการสนับสนุนอย่างถูกต้องและมีการกำกับดูแลที่ดี และสิ่งที่จะเป็นประโยชน์มากที่สุดจะอยู่กับชุมชนนั่นเอง ป่าชุมชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน สิ่งเหล่านี้จะเป็นเหมือนชุมชนกำลังให้การบริการที่ดีในระดับโลกด้วยเนื่องจากช่วยซึมซับคาร์บอน อีกทั้งการมีผืนป่าที่ดีจะเป็นการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และที่แน่นอนคือสิ่งที่จะเกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นนั่นก็คือการช่วยลดปัญหาความยากจนของผู้คนหลายล้านคนทั่วโลกได้อีกวิธีหนึ่ง

